

Handläggare
Maria Hellsten
Ledningsstaben
Maria.hellsten@havochvatten.se

Datum 2023-03-01

Dnr 259-2023

Regeringen
Klimat- och näringslivsdepartementet

Havs- och vattenmyndighetens budgetunderlag för 2024-2026

Budgetunderlag lämnas till regeringen i enlighet med förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) redovisar i budgetunderlaget förslag till anslagsnivåer, bemyndiganden och låneram m.m. I underlaget görs en bedömning av medelsbehovet under perioden 2024-2026.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av stabschefen Maria Hellsten. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit avdelningscheferna Eva-Britt Eklöf Petrusson, Thomas Klein, Johan Kling, Mats Svensson, Niclas Törnell och Magnus Petzäll, kommunikationschefen Monica Forsell, personalchefen Ulrika Campbell, ekonomichefen Henrik Nettelbrandt samt enhetschefen Mikael Krysell.

Jakob Granit

Maria Hellsten

Kopia till:

Ekonomistyrningsverket
Finansdepartementet
Riksdagens utredningstjänst
Riksrevisionen
Statskontoret
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Innehållsförteckning

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETENS BUDGETUNDERLAG FÖR 2024-2026	3
1 SAMMANFATTANDE FINANSIERING	3
2 FÖRSLAG TILL ANSLAGSFINANSIERING.....	4
2.1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård	4
2.1.1 Anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten.....	4
2.1.2 Anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.....	11
2.1.3 Bemyndigande för anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.....	17
2.1.4 Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	17
2.1.5 Bemyndigande för anslag 1:4 Sanering och återställande av förorenade områden	19
2.1.6 Anslag 1:5 Miljöforskning.....	20
2.1.7 Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön.....	21
2.1.8 Bemyndigande Anslag 1:11 åtgärder för havs- och vattenmiljö.....	31
2.2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	31
2.2.1 Anslag 1:7 Ersättningar för viltskador.....	31
3 AVGIFTER	32
3.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	32
3.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras	32
4 Övrigt.....	32
4.1 Investeringar och upplåning hos Riksgäldskontoret	32
4.2 Kreditutrymme	33
4.3 Räntekontokredit.....	34
4.4 Anslagssparande	34
Komplettering Havs- och vattenmyndighetens budgetunderlag 2024-2026.....	35

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETENS BUDGETUNDERLAG FÖR 2024-2026

1 SAMMANFATTANDE FINANSIERING

Tabell 1 Sammanfattande finansiering 2024-2026

	Utfall 2022	Prognos 2023	Beräkning 2024	Beräkning 2025	Beräkning 2026
Anslag					
Utgiftsområde 20					
1:2 Miljöövervakning m.m. ap.3	182 155	113 700	209 700	249 700	249 700
1:2 Miljöövervakning m.m. ap.5	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap. 7	49 506	60 000	60 000	60 000	40 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ap.2	1 129 553	949 565	1 284 565	1 423 565	1 303 565
1:15 Havs- och vattenmyndigheten ap.1	309 824	317 723	340 445	344 532	352 851
Utgiftsområde 23					
1:7 Ersättning för viltskador ap.2	17 056	20 000	20 000	20 000	20 000
Avgiftsintäkter som disponeras					
<i>Tjänsteexport</i>					
Utvecklingssamarbete m.m.	0	1 000	500	500	500
Avgifter enligt avgiftsförordningen §4					
Övriga intäkter som disponeras					
Bidrag	85 585	73 500	75 000	72 000	72 000
Summa	1 776 679	1 538 488	1 993 210	2 173 297	2 041 616

2 FÖRSLAG TILL ANSLAGSFINANSIERING

2.1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård

2.1.1 Anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten

Förslag till verksamhetens finansiering för anslag 1:15 för 2024-2026

Tabell 2 Förslag till verksamhetens finansiering för anslag 1:15

Anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten	2023 Tilldelat (tkr)	2024 Förslag (tkr)	2025 Förslag (tkr)	2026 Förslag (tkr)
ap.1 Havs- och vattenmyndigheten (enligt Hermes)	317 723	327 445	316 232	323 651
<i>Förstärkning/äskande</i>		<i>13 000</i>	<i>28 300</i>	<i>29 200</i>
Summa		340 445	344 532	352 851

Tabell 3 Sammanfattning av beräknade förslag till anslagshöjning för de prioriterade områden myndigheten särskilt har lyft.

Beräknade äskanden för 2024-2026 Anslag 1:15 Havs- och vattenmyndigheten	2024	2025	2026
Miljöprövningsarbete	3 600	3 600	3 600
Dricksvattendirektivet	1 800	900	900
Restaurering	900	900	1 800
Digitalisering	4 000	4 000	4 000
Fiskerikontroll		16 200	16 200
Fiskförvaltning och bevarandeåtgärder	2 700	2 700	2 700
Summa	13 000	28 300	29 200

Skälen för myndighetens äskande

Havs- och vattenmyndighetens uppdrag är långsiktigt och inom vårt ansvarsområde krävs fler komplexa insatser för att trygga en god miljö i våra sjöar, vattendrag och hav som en förutsättning för dess hållbara nyttjande. Den fördjupade utvärderingen av miljömålen¹ visar att Sverige har långt kvar till att nå de flesta miljö kvalitetsmålen. Gentemot uppföljningsåret 2030 är miljö kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans och levande kust och skärgård samt Ingen övergödning inte uppnådda och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen av kvaliteten i

¹ Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023, Naturvårdsverket

vattenmiljön. Även om det görs mycket positivt åtgärdsarbete som ökar möjligheterna att nå de tre miljö kvalitetsmålen på sikt, där HaV har ett uppföljningsansvar, tar det tid innan genomförda åtgärder leder till ett förbättrat miljö tillstånd, eftersom återhämtningstiden i miljön är lång. Det krävs således ett fortsatt aktivt miljöarbete för att målen ska nås, vilket även inkluderar målen i Agenda 2030. Det innebär att Havs- och vattenmyndigheten som central myndighet behöver realisera kraftfulla insatser för att nå rena hav, sjöar och vattendrag vilket är nödvändigt för ekosystemen och resiliens mot klimatförändringar. Liksom att komma tillrätta med övergödning, miljögifter, nedskräpning och andra hot mot Sveriges sjöar, kuster och hav och på det sättet skapa förutsättningar för en blå och biobaserad cirkulär ekonomi där fisket är en viktig del.

Nedan redogör vi för områden där vi ser behov av en höjning av förvaltningsanslaget, tillfällig eller permanent för att stärka Havs- och vattenmyndighetens bemanning så att myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag från regeringen.

Miljöprövningsarbete kopplat till energiomställningen och hållbart nyttjande av naturresurser i Sverige.

För närvarande är det ett stort fokus på energifrågan, behovet av fossilfri energi och den energiomställning som pågår i samhället och som är nödvändig för att möta behovet av ny elproduktion som är trygg, konkurrenskraftig och ekologiskt hållbar.

Havsplaner

Havs- och vattenmyndigheten har en viktig roll i arbetet med havsbaserad vindkraft. I samband med att regeringen beslutade om de första svenska havsplanerna i början av 2022, fick Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att ta fram förslag till ändrade havsplaner för att ge utrymme för ytterligare energiutvinning till havs. Förslag till ändrade havsplaner ska lämnas till regeringen senast den 31 december 2024.

Uppdateringen av havsplanerna med ytterligare områden för energiproduktion kräver ett omfattande arbete för att möjliggöra samexistens med andra för samhället viktiga intressen såsom fiskenäringen, naturvärden, kulturmiljövärden, försvaret och sjöfarten men också vad gäller intressen som kan bli viktiga i framtiden såsom vattenbruk.

Havs- och vattenmyndigheten har utöver uppdraget vad gäller havsplanering en mycket viktig roll såsom remissinstans i de tillståndsprövningar enligt miljöbalken, kontinentalsockellagen och lagen om ekonomisk zon som är nödvändiga för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft. Vindkraft till havs förutsätter vidare att det anläggs kablar för eldistributionen till land vilket i sig kräver att prövning sker. Det är stora och omfattande prövningar som innefattar en mängd komplexa frågeställningar med hänsyn till de motstridiga intressen som ska vägas in.

Nationella planen för omprövning av vattenkraften

Ett av myndighetens uppdrag är att ansvara för genomförandet av den nationella planen för omprövning av vattenkraften. Sedan 2019 har det pågått ett omfattande arbete på myndigheten med att fastställa föreskrifter, ta fram underlag och vägledning samt genomföra regeringsuppdrag som kommer vara till stöd vid omprövningarna. Myndigheten ser ett fortsatt stort behov av vägledning och deltagande i samband med omprövningar av vattenkraften.

Den 12 januari 2023 antog regeringen den nya tidsplanen för den nationella planen. I den uppdaterade tidsplanen, som började gälla den 1 februari 2023, skjuts prövningstiderna fram ett

år för respektive provningsgrupp. Havs- och vattenmyndigheten har i remissyttrande inför den ändrade tidplanen påtalat att det är viktigt att länsstyrelserna och vattenmyndigheterna under pausen fortsätter med samverkansprocesser och översynen av miljökvalitetsnormerna vilka har betydelse för genomförandet av den nationella planen. De omprövningar av de vattenkraftsverksamheter som redan lämnat in sina ansökningar till domstol kommer därtill att fortgå under pausen. Det kan också bli aktuellt att vattenkraftsägare lämnar in ansökningar om omprövningar till mark- och miljödomstolarna tidigare än vad den fastställda tidplanen anger.

Även med beaktande av den beslutade pausen med den nationella planen kommer det vara ett intensivt arbete de kommande åren och myndigheten bedömer att det även fortsättningsvis kommer krävas arbete med både nya vägledningar och uppdatering av befintliga t.ex. till följd av de bedömningar mark- och miljödomstolarna kan komma att göra framöver. Myndighetens deltagande och yttranden i specifika ärenden i sig är att betrakta som viktig vägledning då de också bidrar till praxisbildningen.

Utöver ovan nämnda tillståndsprövningar och omprövningar deltar myndigheten även i andra prövningar som avser verksamheter där det föreligger stora risker för negativ påverkan på vattenförhållandena. Det kan vara fråga om gruvor, hamnar, vattenbruk m.m. Särskilt prövningarna av gruvor är komplexa och innefattar en mängd frågeställningar som ska hanteras. Det gör att prövningarna av gruvbrytning är både omfattande och tidskrävande samt innefattar svåra frågor mot bakgrund av de motstridiga intressen som föreligger. Intresset för gruvnäringen är för närvarande stort då gruvnäringen har en viktig roll i den önskade energiomställningen mot bakgrund av de metaller som planeras att brytas för denna.

Förslag: Myndigheten behöver utöka arbetet med miljöprövning enligt vad som beskrivits ovan och föreslår att anslaget tilldelas 3 600 tkr per år från 2024 och framåt till fyra årsarbetskrafter till en förstärkning av utredarkompetens inom elsystem, naturresurser, planering och juridik.

Konsekvenser av utebliven finansiering

Konsekvenserna av utebliven förstärkning innebär att myndighetens möjligheter att delta i prövningar och omprövningar begränsas då dessa måste nedprioriteras pga. resursbrist. Detta innebär att myndigheten begränsar sitt deltagande under samråds/samverkansprocesser där t.ex. omfattning och innehåll i erforderligt underlag och avgränsningar av prövningen diskuteras samt i yttranden och huvudförhandlingar där t.ex. det är frågan om vilka villkor som ska fastställas för att säkerställa att målen levande sjö och vattendrag samt hav i balans kan nå liksom dess hållbara nyttjande. Den nytta Havs- och vattenmyndigheten bidrar med i prövningsprocessen i form av myndighetens expertkompetens vad gäller havs- och vattenfrågor uteblir i prövningarna, detta innebär risk för minskad effektivitet i prövningarna och mindre samhällsnytta.

Implementeringen av det nya dricksvattendirektivet

EU har beslutat om ett nytt dricksvattendirektiv, (EU) 2020/2184, som ersätter det tidigare direktivet, 98/83/EG. Det trädde i kraft den 12 januari 2021 och skulle ha implementerats i svensk lagstiftning senast den 12 januari 2023. Det är idag oklart när den nya lagstiftningen kommer träda ikraft i Sverige. Direktivet innebär skärpta bestämmelser om bl.a. riskbedömning och riskhantering avseende tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten.

En särskild utredare har haft i uppdrag att föreslå hur det nya EU-direktivet ska implementeras i svensk lagstiftning. Utredningen innehåller förslag om ändringar i både miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen vilket skulle få stor betydelse för myndigheten. För myndigheten

skulle det innebära bl.a. arbeta med att justera gällande föreskrifter och ta fram ytterligare föreskrifter och vägledningar så att t.ex. arbetet med riskbedömning och riskhantering kan genomföras av de länsstyrelser som är vattenmyndighet. Resultaten av detta ska redovisas till EU senast den 12 juni 2027.

Tillkommande uppgifter som Havs- och vattenmyndigheten förväntas utföra enligt utredningens förslag är omfattande och behöver genomföras skyndsamt. Föreskrifter och vägledningar bör sannolikt behöva färdigställas under 2024 för att kunna börja tillämpas av t.ex. länsstyrelserna under 2025 och framåt. Bristerna i miljöövervakningen kommer därtill att påverka genomförandet av dricksvattendirektivet i svensk förvaltning. Det är därför viktigt att snarast förbättra övervakningen i dessa delar.

Förslag: Myndigheten föreslår att anslaget tilldelas 1 800 tkr för två årsarbetskrafter för 2024 och för en årsarbetskraft 900 tkr från 2025 och framåt för arbete med implementering av direktivet vilket bl a innefattar föreskrifter och vägledning så att riskbedömning och riskhantering för tillrinningsområden för uttagspunkter för dricksvatten ska kunna utföras inom angiven tidsrymd.

Konsekvenser av utebliven finansiering

Om inte dricksvattendirektivet implementeras på korrekt sätt och i rätt tid medför det en uppenbar risk för överträdelseärenden gentemot EU då direktivets genomförande blir svagare. På sikt kan det leda till en försämrad dricksvattenkvalitet vilket också kan påverka landets totalförsvarsförmåga. Arbetet förutsätter ett nära samarbete med flera myndigheter såsom SGU, Livsmedelsverket, SMHI m.fl. Myndigheten har idag inte resurser för mer än en utredartjänst för detta arbete vilket inte är tillräckligt för genomförandet av det arbete eller samarbete i övrigt som är nödvändigt.

Restaurering av vattenmiljöer

Restaurering och återställning av akvatiska system är viktiga för att uppnå flera av miljömålen, bidra till klimatanpassningen och stärka den biologiska mångfalden. Resultaten av åtgärderna är viktiga för Sveriges åtaganden inom olika EU-direktiv och våra möjligheter att uppnå väl fungerande vattenmiljöer som fyller viktiga funktioner i ett förändrat klimat. Globalt har FN utropat 2021–2030 som årtiondet för restaurering av ekosystem och EU-kommissionen har lagt fram ett förslag på ny lagstiftning för restaurering. För att uppnå en höjd ambitionsnivå till följd av nya krav samt för att möjliggöra ett effektivt och riktat åtgärdsarbete krävs god planering och tydlig styrning av åtgärdsarbetet. Det är inte bara nödvändigt att finansiera betydligt fler fysiska åtgärder i akvatiska miljöer, utan också att bygga upp restaureringsverksamheten långsiktigt och skapa kapacitet för genomförande av fler åtgärder framöver. Därutöver krävs ett genomförande som är väl samordnat med andra processer, såsom omprövningen av vattenkraften till moderna miljövillkor, för att få bästa samlade effekt.

De senaste åren har Havs- och vattenmyndigheten stärkt upp arbetet med restaurering till att omfatta ca tre årsarbetskrafter för att säkerställa att åtgärder ger största möjliga miljönytta och genomförs på ett kostnadseffektivt sätt. Myndigheten effektiviserar restaureringsinsatser, bland annat genom att utveckla ett ramverk för restaurering, samt strategier för restaurering av limniska och marina miljöer. Vi har också etablerat utbildningar för vattendragsrestaurering, samt utreder möjligheten att starta ett kompetenscenter för restaurering av vattenmiljöer i Sverige.

Omfattningen av vägledning, styrning och uppföljning av effekterna av åtgärdsarbetet kommer att öka betydligt och behöver resurs sättas, inte minst om EU-förordningen om restaurering träder i kraft. En ökad bemanning ger också bättre förutsättningar att utveckla styrmedel, samordna åtgärdsarbetet och söka medel ur EU-fonder i större omfattning.

Förslag: För att stärka styrningen av åtgärdsarbetet och öka kapacitetsuppbyggandet föreslår Havs- och vattenmyndigheten en höjning av anslaget om 900 tkr för 2024 och 2025 och med 1 800 tkr för 2026 för kapacitetshöjande och förutsättningsskapande arbete samt effektuppföljning av restaureringsåtgärder. Myndigheten bedömer att höjningen som nödvändig för att klara de krav på restaureringsarbetet som följer av nationella och internationella åtaganden inom biologisk mångfald och klimatanpassningen. Med ökad bemanning kan effektiva styrmedel utredas vidare, ett ramverk för restaurering etableras och kompetensförsörjning säkerställas. Se även behov av särskild satsning på restaurering under avsnitt om 1:11-anslaget.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Restaureringsåtgärder är angelägna för att återskapa fungerande nätverk av sammanhängande livsmiljöer för biologisk mångfald, säkra ekosystemfunktioner samt ge ökad motståndskraft mot klimatförändringar. Vid utebliven finansiering kommer Sverige att ha svårigheter att klara de nationella och internationella åtaganden som rör akvatiska miljöer, då det krävs utökade insatser för att förbättra planering, styrning, samordning och uppföljning av åtgärdsarbetet. Det leder till minskad biologisk mångfald och risk för att tex habitat för vandrande arter som ål, havsnejonöga och lax inte återställs och arter hotas.

Digitalisering och miljöinformationshantering inom havs- och vattenförvaltning

Myndigheten har ett stort behov av att skynda på utbytet av gamla digitala system och gammal teknik. Dessa föråldrade system och komponenter är dyra att förvalta, en begränsande faktor för att nyttja digitaliseringens möjligheter men framför allt en betydande risk och en sårbarhet vid olika former av cyberattacker.

Förstärkningen skall användas för visstidsanställningar eller konsulter som skall förstärka ordinarie förvaltningsorganisation för att öka tempot i livscykelhanteringen.

Förslag: För att accelerera livscykelhanteringen av äldre system och undanröja de värsta riskerna ur ett säkerhetsperspektiv behövs en tillfällig förstärkning av anslag 1:15 över tre år på 4 000 tkr för 2024, 4 000 tkr för 2025 och 4 000 tkr för 2026.

Konsekvenser av utebliven finansiering

Föråldrade IT-system med höga förvaltningskostnader och som begränsar möjligheterna att bygga moderna lösningar med ny teknik gör det allt svårare att möta verksamhetens och omvärldens förväntningar på moderna och effektivare lösningar. Tiden för utbyte av system och komponenter blir utdragen och förvaltningskostnaderna blir allt svårare att täcka med myndighetens förvaltningsanslag.

Myndigheten kan inte tillmötesgå kraven på informationssäkerhet och svara upp mot en generellt eskalerande hotbild i omvärlden. Sårbarheter kan finnas i äldre system under en längre tid och innebär att hantering av skyddsvärd information inte sker med önskad och tillräcklig säkerhet.

Fiskerikontroll

Havs- och vattenmyndigheten har fått en förstärkning av förvaltningsanslaget för en särskild satsning på fiskerikontroll under åren 2022 till 2024. Utöver detta har en särskild förstärkning av anslaget gjorts för fiskereglering, områdesskydd och genomförande av pilotförsök med kamerabevakning, REM (Remote Electronic Monitoring). Även denna satsning sträcker sig över åren 2022 till 2024.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att behovet av dessa medel kvarstår över tid och att förstärkningen därför behöver permanentas.

Utgångspunkten för bedömningen är ett fortsatt behov av utveckling inom en rad områden, vilka beskrivs nedan.

För närvarande pågår en översyn av EU:s kontrollförordning och revideringen bedöms med största sannolikhet öka fiskerikontrollens omfattning och därmed kraven på Havs- och vattenmyndigheten. För Havs- och vattenmyndighetens del innebär uppdraget som övergripande ansvarig myndighet för den svenska fiskerikontrollen att tillkommande kontrollkrav som inte regleras hos annan myndighet faller på Havs- och vattenmyndigheten. Ett sådant uppdrag rör bland annat den spårbarhetskontroll och annan kontroll i försäljnings- och handelsleden av fiskerikontrollskäl som inte faller på Jordbruksverket eller Livsmedelsverket. Myndigheten konstaterar också att det inom det pågående arbetet med revideringen av EU:s kontrollförordning finns förslag avseende krav på kamerabevakning för vissa fartygssegment och digitalisering av fiskets rapportering av fångstdata samt övriga tillkommande rapporteringskrav. För HaV medför också inrättandet av ytterligare marina skyddade områden och andra geografiska områden med teknisk reglering av fisket ett ökat beting avseende landbaserad övervakning, uppföljning och kontroll.

Mot bakgrund av det som beskrivs ovan bedömer Havs- och vattenmyndigheten att nuvarande höjningen av förvaltningsanslaget behöver permanentas från år 2025.

Förslag: Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsanslag höjs med 16 200 tkr per år från 2025.

Konsekvenser av utebliven finansiering

Med utebliven finansiering saknar vi resurser att möta den ökade ambitionen på fiskerikontrollens område likväl behövs resurs för att möta konsekvenser av en kommande reviderad kontrollförordning. Det ökade resursbehovet på området består inte bara av omhändertagande av arbetsuppgifterna i ett utökat uppdrag utan även av resurser för att ställa om organisationen och utveckla nya processer, rutiner och system.

I vår pågående utveckling av fiskerikontrollen frigör vi successivt kapacitet genom effektivisering främst driven av digital utveckling. Detta är dock inte tillräckligt utan mer resurser behöver tillföras i enlighet med behoven som uttrycks ovan.

Fiskförvaltning och bevarandeåtgärder

Krav på att fortsätta arbetet med en ekosystembaserad förvaltning och därmed ytterligare förväntningar på att fiskereglerande åtgärder ska vidtas i detta syfte tydliggörs i vår omvärld kvarstår och ökar. Detta gäller inte minst kommande rapporter och handlingsplaner från EU-kommissionen kopplat till hållbart nyttjande av fiskeresurser och biodiversitet inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Havs- och vattenmyndigheten ser att det kommer att krävas avsevärda resurser för att hålla jämna steg med att dels analysera samtliga de initiativ som EU-kommissionen i närtid planerar att lägga fram (*rapport om översyn av den gemensamma fiskeripolitiken, aktionsplan för biodiversitet och rapport om energieffektivisering av flottan*), men framförallt i kommande genomförande av olika bevarandeåtgärder på fiskets område. I arbete med att införa olika typer av fiskereglerande åtgärder bland annat för undvikande av oönskade fångster, för att minimera fiskeredskapens inverkan på känsliga arter och livsmiljöer och för att eliminera bifångst av skyddade arter måste ett omfattande informations- och dialogarbete med

intressenter genomföras. Vi ser också att inhämtande och beaktande av nya kunskapsunderlag blir ett avgörande arbete i detta, vilket också kommer att kräva betydande personella resurser.

Även inom ramen för vår nationella förvaltning sker en fortsatt utveckling av ekosystembaserad förvaltning från källa till hav. Det sker i samråd med intressenter och aktörer på lokal och regional nivå. Vi arbetar kontinuerligt med kunskapsuppbyggnad för att vi genom våra förvaltningsbeslut ska bidra till att uppnå såväl de nationella miljö kvalitetsmålen som globala hållbarhetsmål, men även för genomförande av åtagande i miljökonventioner och nationella strategier. Särskilda insatser kommer krävas för förvaltningen av hälsosamma bestånd som, utöver fiskeridödlighet och lekbiomassa, även beaktar parametrar om ålders- och storleksstruktur. För förvaltning av migrerande arter mellan kust och utsjö krävs ökade insatser kring genetisk kartläggning och uppföljning för att få en ökad förståelse och förbättrade förutsättningar för förvaltning av delbestånd. De senaste åren har vi noterat en nedåtgående trend vad gäller numerär och storlek av strömming längs kuststräckan i Östersjön. Med anledning härav har regeringen lämnat två regeringsuppdrag till myndigheten. I det nu pågående uppdraget har HaV i uppdrag att på prov genomföra fiskeriförvaltningsåtgärder som motsvarar en utflytt av trålgränsen. Genomförandet kommer kräva ett omfattande kunskapsunderlag för att utse relevanta försöksområden men även en kontinuerlig uppföljning för att utvärdera ev. effekter i utpekade försöksområden. Vi förutser ett omfattande samrådsförfarande såväl nationellt som internationellt under uppdragets genomförande.

Återköp av ålfångster

I regleringsbrevet för 2022 och 2023 har särskilda medel avsatts för återköp av ålfångster. Högst 6 000 000 kronor får användas till ett frivilligt program för uppköp av ålfiskefångster som genom transport och utsättning minskar antropogen dödlighet. Bidrag får lämnas till Sveriges Lantbruksuniversitet för arbete med utvärdering och forskningsinsatser som effektiviserar genomförandet av programmet. Det ska betraktas som en beståndsbevarande åtgärd och insatser bör därför prioriteras i de områden där åtgärden förväntas ge störst effekt. Programmets omfattning ställer krav på ett ambitiöst genomförande och betydande resurser kommer krävas i samband med planering och upphandling av programmets utformning, uppstart och genomförande. Myndigheten har under 2022 primärt fokuserat på forskningsinsatser som effektiviserar genomförandet men kommer under 2023 gå in i "aktiv fas" där enskilda överenskommelser behöver träffas med verksamhetsutövare.

Ytterligare frågor - den gemensamma fiskeripolitiken

Storbritanniens utträde ur EU innebär fortsatt betydligt mer komplexa förhandlingar med flera gemensamma bestånd att förvalta mellan parterna. Det finns flera fiskefrågor kopplat till detta som ställer krav på underlag från Havs- och vattenmyndigheten, men även på deltagande i olika möten. Vi kommer att söka medel från ESF-rådet för merkostnader för åren 2020 tom 2023. En ytterligare konsekvens av Storbritanniens utträde ur EU är de tidigare förhandlingarna mellan EU och Norge delas upp i två separata sammanhang. Vi noterar att detta kräver fortsatt omfattande personella insatser från Havs- och vattenmyndigheten vad gäller underlag och deltagande i möten. Genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken och ett regionalt arbetssätt ställer fortsatt höga krav på insatser och medlemsstaternas delaktighet.

Förslag: Myndigheten bedömer därmed att det behövs ett resurstillskott till 1:15-anslaget omfattande 2 700 tkr för 2024 – 2026 för arbetet med fiskförvaltning nationellt och inom ramen för EU. Underlaget baseras på en bedömning av 1 årsarbetskraft för arbetet med regeringsuppdrag att på prov genomföra förvaltningsåtgärder som motsvarar en utflytt av trålgränsen, 0,5 årsarbetskrafter avseende frivilligt program för återköp av ålfångster och genomförandet av nationell ålförvaltningsplan samt 1 årsarbetskrafter för nationellt och EU-arbete kopplat till fiskeregleringar och bevarandeåtgärder bland annat i förhållande till kommande handlingsplan kring hållbart nyttjande av fiskeresurser utifrån ett ekosystemperspektiv.

Konsekvenser av uteblivna medel

Vi bedömer att myndigheten kommer att få svårt att genomföra prioriterade översyner av fiskeregleringar, inte minst inom områden där vi ska bidra till att uppnå miljömål och i de pågående regeringsuppdragen kopplade till sill/strömming och ål. Vi har i vårt arbete med ekosystembaserad förvaltning från källa till hav skapat förväntningar och engagemang på regional och lokal nivå. Vi riskerar att viktiga förvaltningsbeslut med nytta för miljö i hav och sötvatten inte kan genomföras eller beredas med relevant kunskap och delaktighet från intressenter. Det är viktigt att vi fortsatt kan driva det arbetet och visa på resultat såväl på EU-nivå som nationellt.

2.1.2 Anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.

Förslag: Havs- och myndigheten föreslår att anslaget tilldelas 209 700 tkr 2024, 249 700 tkr 2025 och 249 700 tkr 2026 enligt tabell 4 för att komma upp i en nivå som vi bedömer som rimlig för det uppdrag myndigheten har avseende miljöövervakning.

Tabell 4 Förslag till verksamhetens finansiering anslag 1:2

Anslag 1:2 Miljöövervakning mm	Tilldelat 2023 (tkr)	Förslag 2024 (tkr)	Förslag 2025 (tkr)	Förslag 2026 (tkr)
ap.3 Miljöövervakning mm	116 700	126 700	126 700	126 700
Föreslagen höjning		80 000	120 000	120 000
ap.5 Bidrag till Swedish Water House	3 000	3 000	3 000	3 000
Summa		209 700	249 700	249 700

Tabell 4.1 Anslag 1:2 kompletterande tabell.

Åskade medel beräknas användas till följande områden:

Kravelement	Aktivitet	Förstärkning 2024	Förstärkning 2025 och 2026
Vattendirektivet och Vattenförvaltningsförordningen	Grundvatten, kontrollerande och operativ övervakning	15 000	15 000
	Ytvatten, kontrollerande och operativ övervakning	20 000	30 000
Havsmiljödirektivet och Havsmiljöförordningen, samt Art- och habitatdirektivet	Ökade bränslekostnader	5 000	5 000
		10 000	10 000

Kravelement	Aktivitet	Förstärkning 2024	Förstärkning 2025 och 2026
	Övervakning av tumlarpopulation och - bifångster		
Art- och habitatdirektivet samt konventionen om biologisk mångfald (CBD)	Övervakning av habitat och biologisk mångfald	10 000	30 000
IAS-förordningen (Invasiva främmande arter)	Övervakning främmande akvatiska arter	5 000	5 000
Datainsamlings-förordningen (DCF/EU-MAP) och nationell fiskbeståndsovervakning	Ökade bränslekostnader	5 000	5 000
	Bättre täckning i tid och rum	5 000	10 000
Dataförvaltning	Nya och utökade datavårdskap	5 000	10 000
Totalt		80 000	120 000

Genomförande av miljöövervakning

Övergången mot en mer ekosystembaserad förvaltning har inneburit en ökad ambitionsnivå för arbetet med att förvalta den akvatiska miljön. Eftersom denna förvaltning bygger på information från övervakningen följer ökade krav på övervakningsinsatser och tillgängliggörande av data som en naturlig följd. Sverige har med europeiska mått mycket goda vattentillgångar både i sötvatten och marina miljöer samt en lång kuststräcka, vilket redan där ställer stora krav på både kvantitet och kvalitet/effektivitet i övervakning av miljön. I kombination med ökande krav från flera direktiv, just nu i synnerhet art- och habitatdirektivet, medför detta att en omställning och effektivisering av svenska akvatisk övervakning pågår. Denna omställning tar tid och kräver resurser.

Enligt instruktion ansvarar Havs- och vattenmyndigheten för att *"i samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet inom sitt ansvarsområde"*. Dessutom ska vi *"verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna och ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav"*.

För att i bästa möjliga mån lyckas ställa om övervakningen till att möta alla nya behov och krav har myndigheten tagit fram en strategi för akvatisk övervakning, där det identifierats över 700 krav på insamling av akvatisk övervakningsdata fördelat på ett 30-tal olika kravställare, i form av bland annat EU-direktiv, förordningar (svenska och europeiska), regionala konventioner, nationella miljömål och andra krav i förvaltningssyfte.

EU-piloter:

M2020/01951 om hur de nationella systemen för säkerställande av efterlevnad fungerar i förhållande till vattendirektivet (EUP(2020)9800)

M2021/00534 om genomförande av vattendirektivet 2000/60/EG – brister som identifierats i kommissionens bedömning av den andra cykelns förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt (EUP(2021)9898).

N2020/01882 där kommissionen anser att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 6.2 och 12.4 i art- och habitatdirektivet vad gäller skydd av marina däggdjur (tumlare) från fiskeverksamhet i Sverige.

Kraven är så pass omfattande och detaljerade att vi fått påpekanden om brister från EU, exempelvis genom s.k. EU-piloter, där Sveriges implementering av vattendirektivet och art- och habitatdirektivet klandrats:

Havs- och vattenmyndighetens bedömning är att dagens samlade svenska akvatiska miljöövervakning inte uppfyller lagkrav och att hela den akvatiska övervakningen är i behov av en omställning. Detta har även tagits upp av flera svenska utredningar (SOU 2017:58 Översyn av miljöövervakningen och SOU 2019:66 En utvecklad vattenförvaltning).

Den förstärkning av myndighetens del av anslag 1:2 Miljöövervakning m.m. på totalt 90 000 tkr som tillkom under 2019-2022 betydde att vi kunnat utveckla, testa och implementera nya metoder och nya övervakningsprogram. Förstärkningen har alltså använts till att utveckla och sätta igång ny och bättre övervakning för att bättre leva upp till omgivningens krav och förväntningar på det kunskapsunderlag vi tar fram. När nivåerna för 2023 nu återgått till det som gällde innan höjningen kan vi konstatera att det återstår ett extremt begränsat utrymme för utveckling och förbättringar av övervakning och datahantering, samt att den löpande verksamheten, inte minst i ljuset av senare års kraftiga kostnadshöjningar, är satt under stark press och inte kan fortsätta i samma omfattning som tidigare.

Huvudsakliga brister och behov inom miljöövervakningen

Brister i övervakning av grundvatten, sjöar och vattendrag följer framförallt av kraven på övervakning som utgår ifrån vattendirektivet och art- och habitatdirektivet. Det handlar dels om utökning av kontrollerande övervakning (beskriver allmän status, underlag för framtagande av bedömningsgrunder för statusklassificering) i påverkade områden samt biogeografisk uppföljning (se Tabell 5). Störst är bristerna inom övervakning av miljögifter, biologi och hydromorfologi. Vidare finns brister i undersökande övervakning (utredar orsaken till att miljökvalitetsnormer inte uppnås, och vid olyckor) och övervakning av områden skyddade för uttag av dricksvatten. Ovan nämnda övervakning behöver finansieras med statliga medel. Till detta tillkommer behov av så kallad operativ övervakning (fastställer status i enskilda vattenförekomster och följer upp förändringar i status till följd av åtgärdsprogram). Det är dock oklart hur denna övervakning kan finansieras, vilket bör utredas så att övervakningen kan säkerställas.

Miljöövervakningen i kustvatten och utsjöområden följer kraven på övervakning för genomförande av ramvattendirektivet, havsmiljödirektivet och art- och habitatdirektivet och ger även viktiga underlag till uppföljning av de nationella miljömålen. Data ska även bidra till uppföljning av storskaliga åtgärder och förändringar grundade i exempelvis klimatvariationer samt vara underlag för åtgärder och för långsiktigt hållbar förvaltning av biologisk mångfald, vatten- och fiskeresurser. Övervakningen ger underlag för statusklassning enligt direktiven, uppföljning av om vidtagna åtgärder ger resultat och när det gäller havsmiljödirektivet även för bedömning av om miljökvalitetsnormerna följs. Miljöinformationen utgör därmed viktiga underlag vid rapportering enligt flera EU-direktiv (art- och habitatdirektivet, vattendirektivet och havsmiljödirektivet), internationell rapportering (OSPAR, Helcom, ICES, EEA och FN). När det gäller habitat på botten behövs förbättrade underlag för både havsmiljödirektivet och art- och habitatdirektivet och samma underlag blir viktigt även i genomförande av kommande restaureringslagstiftning. Utifrån krav som följer av direktiven finns brister i framförallt kontrollerande och operativ övervakning i kusten. Detta gäller framförallt utbredning och förändringar i livsmiljöer (habitat), miljögifter och dess påverkan på djur och växter samt hydromorfologiska förändringar och det påverkanstryck som dessa innebär i kustzonen.

Vi upplever också en fördyring av havsmiljö- och fiskresursövervakningen i och med att det nya forskningsfartyget Svea tagits i bruk. Svea som plattform ger helt nya möjligheter till datainsamling och koordinering med satellitbaserad övervakning, men innebär en ökad grundkostnad för våra utförare. Stora och ökande kostnader för det förnybara HVO-bränslet utgör en allt mer överhängande riskfaktor. Under 2022 har effekterna av den ökade kostnaden mildrats genom användning av den betydligt billigare marindieseln istället för HVO, vilket egentligen går tvärs emot det miljötänk som präglat hela designen av Svea. Noteras bör att den prismodell som tillämpas för Svea innebär att en nedjustering av antalet expeditioner i besparingssyfte medför att varje enskild dag istället blir dyrare. För Havs- och vattenmyndigheten, som i dagsläget är med och finansierar nästan all användning av Svea, innebär detta att möjligheten till besparingar genom effektivisering av programmen är starkt hämmad.

Gemensamt för havsmiljöförordningen och art- och habitatdirektivet är behovet av övervakning av tumlarpopulationer, bifångst av tumlare samt hälsoövervakning av däggdjur (främst tumlare och säl). Framför allt den hotade östersjöpopulationen av tumlare, där Havs- och vattenmyndigheten parallellt arbetar med åtgärder för att minska dödlighet på grund av fiske, är beroende av att myndigheten kan ge en samlad bild av populationens utveckling samt de hot som finns mot den. Här finns redan flera initiativ, delvis grundade på regeringsuppdrag som getts myndigheten, för att stärka övervakningen på alla de tre områden som nämnts. Det ska dock noteras att myndigheten inte tillförts nya resurser för den krävande övervakningen av tumlarbifångst och -hälsa.

För art- och habitatdirektivet kommer nya juridiska krav på återställning av biodiversiteten i den s.k. "restaureringsförordningen" (EU-förslag 2021/22: FPM114) sannolikt att slås fast i en nära framtid. Om och när detta sker kommer det att innebära kraftigt ökade krav på medlemsstaterna att övervaka både biodiversitet och habitat, och att vidta åtgärder för att återställa biodiversiteten och livsmiljöerna inom sitt territorium. Sannolikt kommer en transformativ förändring av hela denna övervakning att ske de närmaste åren, i och med att mätbara mål och delmål ska sättas upp för den biologiska mångfalden – vilket oundvikligen leder till en förändrad och utökad övervakningsinsats. Kostnaderna är än så länge oklara men kan bli mycket höga, och en beredskap för detta bör finnas.

För att uppfylla de krav som ställs i Havs- och vattenmyndighetens och Statens jordbruksverks gemensamma strategi Framtidens fiske finns framför allt ett stort behov av att utöka övervakningen i kustzonen för att få en bättre geografisk och temporal täckning. Det finns också ett särskilt behov att kompensera för den minskade fiskeriberoende datainsamlingen till följd av att yrkesfisket minskar i omfattning. Utöver det finns behov om att kunna utveckla datainsamlingen, exempelvis metodutveckling.

En princip som myndigheten tillämpar vad gäller dataförvaltning är att ingen ny övervakning ska startas upp utan att det finns en adekvat dataförvaltning utvecklad, eller en som utvecklas parallellt med övervakningen. Anledningen är förstås att oförvaltad data riskerar att förvanskas eller förloras och aldrig bli tillgänglig för förvaltning eller forskning, och att övervakningen därmed får anses förfelad. Av detta följer att datahantering och datavärdskap ständigt behöver utvecklas och/eller utökas. Detta gäller samtliga områden där data samlas in.

Tabell 5 Åtgärdade och kvarvarande brister i Sveriges övervakning av den akvatiska miljön

Viktiga kravelement	Förbättringar som skett senare år	Viktiga kvarvarande brister	Uppskattat kostnadsunderskott per år	Risker
Vattendirektivet och vattenförvaltningsförordningen	Kartläggning av övervakningsbehov, utökad kontrollerande och operativ övervakning i grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten.	Övervakning i framförallt påverkade områden.	<i>Grundvatten:</i> 4 mnkr kontrollerande övervakning, 54 mnkr operativ övervakning, 1,5-6 mnkr nivåmätningar 6 mnkr övrigt grundvatten <i>Ytvatten:</i> Min. 100 mnkr kontrollerande övervakning, Min.150 milj. operativ övervakning	EU-piloter som kan leda till formella överträdelse ärenden och böter
Havsmiljödirektivet och Havsmiljöförordningen, samt Art- och habitatdirektivet	Övervakning av buller och bifångst av tumlare igångsatt	Övervakning av marint skräp, impulsivt buller, tumlarpopulation m.m.	6 mnkr i ökade bränslekostnader (HVO) 30 mnkr för regelbunden övervakning av buller tumlarbifångster och -population	Överträdelse om vi inte kan fortsätta övervakning av bifångst av tumlare
Art- och habitatdirektivet samt konventionen om biologisk mångfald (CBD)	Övervakning grunda marina områden (kustzon) under utveckling (livsmiljöer, hydromorfologiska förändringar, buller m.m.)	Stor del av övervakningen saknas	100-200 mnkr beroende på ambitionsnivå på EU-förordningen ("restaureringsförordningen")	Rättsligt bindande krav som ej uppfylls
IAS-förordningen (Invasiva främmande arter)	Övervakning i hotspots (hamnar) Övervakning med miljö-DNA (e-DNA)	Övervakning invasiva främmande arter utanför hotspots	20-30 mnkr för övervakning av ett flertal främmande arter	Spridning av invasiva främmande arter
Datainsamlingsförordningen (DCF/EU-MAP) och nationell fiskbestandsövervakning	Hälsöövervakning vild fisk	Bättre geografisk täckning	6 mnkr i ökade bränslekostnader (HVO) 40 mnkr för bättre täckning i rum och tid	Förordningskrav kan ej uppfyllas pga. fördyringar
Dataförvaltning	Stationsregister, Datavårdskap för bild och video under uppbyggnad	Nya och utökade datavårdskap inom flera områden	20 mnkr/år	Insamlad data förvaltas fel, förloras eller blir inte tillgänglig

Förslag: Havs- och vattenmyndigheten bedömer att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. behöver öka till minst den nivå som gällde 2022, över 200 miljoner/år. För att kunna uppfylla de ständigt ökande kraven på övervakning i en värld där kostnaderna ökar snabbt behöver den statliga finansieringen sedan successivt öka, detta även om vi sjsätter flera initiativ som syftar till att effektivisera övervakningen, göra övervakningen tydligt riskbaserad, och att utnyttja alla moderna insamlingsmetoder som finns till hands – exempelvis satellitdata från Copernicus. Havs- och vattenmyndigheten uppskattar att det egentligen rör sig om en statlig finansiering minst i storleksordningen 400 miljoner kronor per år. Detta förutsätter ändå att finansiering av operativ övervakning enligt vattenförvaltningen säkerställts på annat sätt, och det förutsätter även att myndigheten har tillräcklig bemanning för att kunna hantera ökade anslag.

Sammantaget betyder ovanstående resonemang att de förvaltningsbehov som miljöövervakningen behöver täcka är väsentligt större än de medel vi just nu har till vårt förfogande.

Konsekvenser av utebliven finansiering

De mest direkta konsekvenserna av utebliven utökning av medel till övervakningen bedöms vara bristande underlag för förvaltningen av Sveriges vattenmiljö och därmed risk för att uppsatta mål om miljötillstånd samt ambitionen mot ett hållbart nyttjande av hav och vatten inte uppnås. Detta är negativt för miljön men även för strävan mot att uppnå hållbar samhällsnytta och tredje part såsom verksamhetsutövare och allmänhet. Brist på information om miljötillståndet har bland annat blivit tydligt i arbetet med genomförande av en nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften, där information om tillståndet i vattenkraftspåverkade vattendrag saknas, samt i arbetet med havsplaneringen och skyddade områden eftersom det saknas information om utbredning av livsmiljöer. Utebliven förstärkning leder vidare till:

- Fortsatta brister i datainsamling avseende nationellt förvaltade fiskarters hälsa och bestånd, vilket leder till det inte finns tillräckliga förutsättningar för en ekosystembaserad förvaltning som möjliggör rätt nyttjande av fiskresurserna genom licenser och tillstånd.
- Fortsatta omfattande brister i uppfyllande av krav på övervakning enligt främst vattendirektivet och art- och habitatdirektivet, men även havsmiljödirektivet. Havs- och vattenmyndigheten bedömer att det dessutom finns en överhängande risk att Sverige får överträdelseärenden hos EU om inte övervakningen byggs ut. Detta gäller främst inom vattenförvaltning och för övervakning av bifångst av den hotade tumlarpopulationen. EU antog 2021 en nollinje, där avvikelser från kraven i direktiven inte tolereras.
- För förvaltningen blir de underlag som krävs för en hållbar utveckling bristfälliga. Omställningen kan inte genomföras på det sätt som är nödvändigt för politiska beslut, miljöförbättrande åtgärder och miljöprövning. Den gröna omställningen kan inte genomföras och återställningsansatsen, att återställa vattenmiljön till god status, kan inte genomföras. För fiskförvaltningen finns både en stor risk att tillståndsgivningen inte kan ske och att det leder till ett underutnyttjande av resurser inom fisket. I värsta fall leder det till motsatsen, utfiskning och överutnyttjande av bestånd.

Om anslaget inte återgår till de nivåer som gällde efter den tidigare förstärkningen kan det påbörjade arbetet med en omställning, effektivisering och utökning av dagens miljöövervakning inte slutföras. Det innebär även att redan genomförd utveckling inte kan omsättas i en reviderad och utökad löpande övervakning samt att dataförvaltningen inte kan utvecklas vidare.

2.1.3 Bemyndigande för anslag 1:2 Miljöövervakning m.m.

Tabell 6 Förslag till bemyndigande för anslag 1:2 Miljöövervakning

(Samtliga belopp anges i tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat	2027 Beräknat
Ingående åtaganden	70 991	1 119	60 000			
+ Nya åtaganden*	-499	60 000	30 000			
- Infriade åtaganden	-69 373	-1 119	-30 000	-12 500	-17 500	-30 000
Utstående åtaganden vid årets slut	1 119	60 000	60 000			
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	80 000	60 000	60 000			

* Ingående bemyndiganden har minskat och omfördelats under år 2022.

Den utökade bemyndiganderamen vi fick 2020 gav oss större möjligheter att skriva fleråriga överenskommelser och avtal, vilket har gynnat både oss och våra utförare och gjort att vi kunnat arbeta effektivare inom ramen för det tilldelade förvaltningsanslaget. För att säkra stabilitet och kvalitet i övervakningen strävar vi efter fleråriga åtaganden till våra utförare, vilket kräver ett relativt stort bemyndigande och långsiktighet i bemyndiganderamen.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2023 framgår att Havs- och vattenmyndigheten får utnyttja ett bemyndigande om maximalt 60 000 tkr för anslagspost, ap.3.

2.1.4 Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Myndigheten föreslår att Havs- och vattenmyndigheten tilldelas medel för arbete med vraksanering samt insamling och återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar enligt tabell 7.

Tabell 7 Förslag till verksamhetens finansiering av anslag 1:4

Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	2023 Tilldelat	2024 Förslag	2025 Förslag	2026 Förslag
ap.7 Sanering o återställ – sanering vrak enligt Hermes	60 000	60 000	25 000	25 000
<i>Förstärkning vrak</i>			15 000	15 000
<i>Förstärkning återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar</i>			20 000	20 000
Summa		60 000	60 000	60 000

Anslagsposten får användas för att finansiera undersökningar och saneringar av vrak som är särskilt angelägna ut risksynpunkt. Dessutom får under 2023 högst 20 000 tkr av tilldelade medel användas för att genomföra uppdrag om insamling och återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar. Regeringen har i budgetproposition 2021/22:1 föreslagit samma belopp för 2024.

Vraksanering

I budgetunderlaget för 2018–2020 lyfte Havs- och vattenmyndigheten fram behovet av medel för vraksanering. Behovet beräknades till 25 000 tkr årligen under de kommande tio åren vilket regeringen hörsammade i budgetproposition 2017/18:1 med en satsning om 25 000 tkr/år fram till och med 2027.

Myndigheten har dragit flera lärdomar av arbetet från och med 2018 och prioritering av saneringsobjekt genomförs utifrån miljöriskbedömning för miljöfarliga vrak. Kostnaderna för sanering av miljöfarliga vrak är starkt beroende av val av vrak samt genomförande av utredningar och förundersökningar. I det inledande arbetet från 2018 har vi identifierat ett behov av att utreda och sanera vrak som överstiger det årliga anslaget inklusive utrymmet i bemyndiganderamen. De vrak som utgör den största miljörisken innehåller större volymer olja och befinner sig ofta på stora djup. Detta medför högre kostnader för att tömma dem på olja, varför myndigheten begär en förstärkning av budget för verksamheten. Havs- och vattenmyndigheten arbetar med ca 300 vrak som kan innehålla olja och där 30-talet vrak i Sjöfartsverkets regeringsuppdrag är klassade som akut miljöfarliga. Vraken återfinns från Strömstad på västkusten till Gävle på ostkusten. Förutom detta genomför vi också undersökningar med sanering i ett dumpningsområde från andra världskriget för vrak, ca 23–38 nautiska mil väster om ön Måseskär på västkusten. Här återfinns 28 vrak i ett djupområde (180–250 meter) där vraken innehåller okända mängder av dumpade kemiska stridsmedel.

Inom ramen för ap. 7 planeras arbete med vraksanering för åren 2023-2025 enligt följande:

År 2023: Sanering av vraken Malmi och Immen I är planerade att genomföras under detta år. Vraken ligger på stora djup som sätter höga krav på teknik och säkerhet.

2024-2025: Sanering av vraken Harburg, Mundogas och Nynäs I är planerade att genomföras. Ytterligare underundersökningar av oljeförekomst och saneringsåtgärder av enskilda vrak kommer att föranleda ökade kostnader under åren. För att säkerställa vraksaneringsplanen och dess utförande inklusive riskbedömningar och analyser av juridiska aspekter samt fördjupad miljöriskanalys av miljöfarliga vrak på den så kallade 300-listan äskas därför ytterligare medel.

Förslag: För 2024-2025 äskas en förstärkning med 15 000 tkr per år för förundersökningar och saneringar av enskilda vrak. Arbetet med insamling och återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar planeras att genomföras enligt plan utifrån föreslagen tilldelning enligt budgetproposition 2021/22:1.

Konsekvenser av utebliven finansiering för sanering av vrak

En utebliven finansiering under detta anslag skulle innebära att de mest miljöfarliga vraken inte kan bli sanerade. Detta innebär i sin tur att dessa vrak ligger kvar på havsbotten och utgör en akut miljöfara. Vissa av dessa vrak läcker redan olja episodiskt.

Insamling och återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar

Kartläggning av övergivna fritidsbåtar visar på stora mängder både på land och i vatten och finansiering för att omhänderta dessa behöver fortsätta efter 2024. Myndigheten kommer även att föreslå flertalet åtgärder för att fler fritidsbåtar ska återvinnas och det behövs ytterligare medel för att dessa förslag ska utredas vidare och även konsekvens utredas.

Producentansvaret för fiskeredskap, som träder i full kraft 31 december 2024, blir ansvarig för insamling av uttjänta fiskeredskap men insamlingen av förlorade, övergivna eller dumpade fiskeredskap i vattenmiljön finns det inget utpekat ansvar att finansiera för hållbara och kostnadseffektiva städinsatser.

Fiskeredskap har förlorats i stora mängder under en lång tid och materialen i fiskeredskapen är beständiga och bryts inte ned utan bidrar till spökfiske som påverkar fiskeresursen och andra vattenlevande djur och redskapen nötes även ner till mikroplaster. Många av de redskap som tas upp vid städinsatser är 20 år eller äldre och många av dem fiskar fortfarande. HMI har nyligen gjort en uppskattning att det bara på västkusten förloras 3900 burar årligen. Arbetet med att sanera vår vattenmiljö behöver fortsätta och Sverige kan inte bara förlita sig på de medel från EHFVF fonden utan ytterligare medel behöver tillsättas för detta. Fortsatta utredningar om påverkan och lokalisering av hotspot behöver fortsätta även efter 2024 då medlen för regeringsuppdraget har skapat en bra grund att arbeta vidare på.

Förslag: Insamling och återvinning fiskeredskap och fritidsbåtar får en förlängning om 20 000 tkr per år för åren 2025–2026

Konsekvenser av utebliven finansiering för insamling och återvinning av fiskeredskap och fritidsbåtar

Mängden övergivna och uttjänta fritidsbåtar förväntas öka samt det är oklart vem som ansvarar för problemet. Utebliven finansiering i kombination med oklart ansvar leder problemet förväntas öka. Upptagsinsatser efter förlorade fiskeredskap kommer att minska och möjligen utebli. Producentansvaret för fiskeredskap kommer inte leda till att mängden historiskt förlorade fiskeredskap minskar då det framgår i förordningen (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap att avfall som utgörs av fiskeredskap som förlorats till havs inte ska tillämpas och därför behövs ytterligare statlig finansiering. Konsekvenser blir att mängden fiskeredskap ökar i vattenmiljön vilket ökar på spökfisket som kan ha stor påverkan på fiskeresursen.

2.1.5 Bemyndigande för anslag 1:4 Sanering och återställande av förorenade områden

Havs- och vattenmyndigheten föreslår en bemyndiganderam enligt tabell 8.

Tabell 8 Förslag till bemyndigande för anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat	2027 Beräknat
Ingående åtaganden	27 342	17 550	30 000			
+ Nya åtaganden	17 430	30 000	15 000			
- Infriade åtaganden	-27 222	-17 550	-15 000	-5 000	-10 000	-15 000
Utstående åtaganden vid årets slut	17 550	30 000	30 000			
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	30 000	30 000	30 000			

2.1.6 Anslag 1:5 Miljöforskning

Anslaget får bl.a. användas för att finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete.

Förslag: Myndigheten stödjer Naturvårdsverkets äskande för perioden 2024-2026 .

Miljöforskningsanslaget bereds i nära samverkan mellan Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten och utlysningarna fokuserar på de, för myndigheterna, särskilt viktiga och aktuella forskningsområden som behövs som direkt stöd till förvaltningen för optimal hållbar samhällsnytta. Miljöforskningsanslaget är unikt i det avseendet och vi ser ett fortsatt behov av att detta anslag behåller sin särart i förhållande till andra forskningsanslag samt att det förstärks så att centrala kunskapsluckor kan fyllas och ge en ökad effektivitet och kvalitet i förvaltningsarbetet. Miljöforskningsanslaget har legat på en konstant nivå under ett flertal år trots utökat behov och en uppräknig av anslaget är därför försvarbar för att vi ska kunna möta samhällsutmaningar vi står inför. och att i nuvarande bedömning beräknas inget av de vattenrelaterade nationella miljökvalitetsmålen nås till 2030.

För att Miljöforskningsanslaget ska nyttjas optimalt sker även en tät samverkan med övriga forskningsfinansiärer för att säkerställa avgränsningar och identifiera eventuella synergier. Då Havs- och vattenmyndigheten arbetar brett utifrån källa-till-hav-perspektivet med ekosystembaserad förvaltning så för vi kontinuerligt dialog med forskningsfinansiärer för att lyfta förvaltningens forskningsbehov och stimulera satsningar som ligger i linje med våra behov. Det finns ett ökat behov av samordning mellan myndigheter med forskningsanslag för att stärka samtliga myndigheters nyttjande av sina respektive anslag. Havs- och vattenmyndigheten deltar exempelvis i Formas Nationella Forskningsprogram om Klimat samt Hav och Vatten, där besluten fattas av Formas forskarråd, men där HaV deltar i beredning av utlysningförslag. I EUs forskningsprogram inom Horizon Europé finns nu tre partnerskapsprogram med anknytning till Havs- och vattenmyndighetens verksamhetsområden; Water4all, Sustainable blue economy och Biodiversa+. Programmen har ambitiösa mål för att tillgodose de kunskapsbehov som finns inom EU för att säkerställa hållbar utveckling inom biodiversitet, vattenresurshantering och blå ekonomi. Svenskt deltagande i dessa partnerskapsprogram begränsas idag av möjlighet till svensk medfinansiering.

Miljöforskningsanslaget fyller även ett viktigt behov i den fortsatta utvecklingen av myndigheternas miljöövervakning. Det finns idag stora kunskapsgap om hur nya tekniker för insamling av miljöinformation, exempelvis fjärranalys från satellit och drönare, eDNA eller medborgarforskning, samt nya sätt att analysera informationen, exempelvis med hjälp av AI, kan omsättas i konkreta förvaltningsnyttor. Här vill vi även trycka på vikten att den insamlade miljöinformationen förvaltas långsiktigt och tillgängliggörs öppet och effektivt för att skapa störst möjliga nyttor för miljön och samhället.

För att forskningen ska komma både myndigheterna och samhället tillgodo och främja utveckling krävs en strategisk och koordinerad kommunikation av forskningsresultat och pågående projekt. De kommunikationsinsatser som gjorts inom Miljöforskningsanslaget har fått stort genomslag och behov finns därför att ytterligare stärka denna del framöver om budgeten så tillåter.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

En utebliven förstärkning av miljöforskningsanslaget kommer att få konsekvenser för

myndighetens förmåga att hantera komplexa miljöproblem i sjöar, vattendrag, kust- och havsområden och det långsiktiga arbetet för en ekosystembaserad förvaltning av akvatiska resurser. Utan förstärkning får vi inte heller det underlag som behövs för att höja kvaliteten och effektiviteten i arbetet med att nå miljömålen. Ett förändrat klimat och de nödvändiga omställningarna i samhället för klimatanpassning ställer nya krav på kunskap om vattenresurser som helhet vilket kräver nya forskningsinsatser som stödjer och utvecklar förvaltningen.

2.1.7 Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön

Havs- och vattenmyndigheten föreslår att anslaget tilldelas medel enligt tabell 9.

Tabell 9 Förslag till verksamhetens finansiering anslag 1:11 ap. 2

Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ap. 2	2023 Tilldelat (tkr)	2024 Förslag (tkr)	2025 Förslag (tkr)	2026 Förslag (tkr)
Disponeras av Havs- och vattenmyndigheten ap. 2 (enligt Hermes)	949 565	1 077 565	866 565	656 565
Förslag till förstärkt finansiering (tabell10)		207 000	557 000	647 000
Summa		1 284 565	1 423 565	1 303 565

Tabell 10 Förslag till förstärkt finansiering anslag 1:11 ap. 2

Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ap. 2	2024 Förslag (tkr)	2025 Förslag (tkr)	2026 Förslag (tkr)
NAP-arbete	50 000	90 000	90 000
LOVA		150 000	150 000
Akvatiskt områdesskydd	70 000	70 000	70 000
Invasiva främmande arter		100 000	100 000
Restaurering	50 000	110 000	200 000
Genomförande av åtgärder i ÄPH 2022-2027 havsmiljöförordningen	37 000	37 000	37 000
Summa	207 000	557 000	647 000

Allmänt om anslaget

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö är ett mycket viktigt verktyg för genomförande av regeringens sammanhållna politik för sjöar, vattendrag och hav. Genom anslaget stöds det

nationella genomförandet av vattendirektivet, havsmiljödirektivet (2008/56/EG), EU:s Östersjöstrategi, Baltic Sea Action Plan, habitatdirektivet, miljömålsarbetet samt genomförandet av havsplaneringsdirektivet. Anslaget har också väsentlig betydelse för genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken och friluftslivsmålen.

Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

Anslaget finansierar genomförandet av en rad olika förordningar:

förordningen (2004:660) med bestämmelser om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

förordning (2010:1341) med bestämmelser om förvaltning av kvaliteten på havsmiljön.

förordning (2015:400) med bestämmelser om havsplanering

förordningen (2009:381) med bestämmelser om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt.

förordningen (1982:840) med bestämmelser om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag.

förordningen (1998:1343) med bestämmelser om stöd till fiskevården.

rådets förordning (EG)nr 199/2008 av den 25 februari 2008 med bestämmelser om insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken.

Av tabellverket i Hermes för anslagspost 2 framgår att anslaget kommer att minska till 866 565 tkr år 2025 och till 656 565 tkr år 2026.

Den föreslagna anslagsminskningen kommer att innebära betydande förändringar i vad myndigheten har möjlighet att genomföra, och i förlängningen länsstyrelsernas och andra myndigheters möjligheter när det gäller förordningsstyrt åtgärdsarbetet inom havs- och vattenmiljön och medför enligt myndighetens bedömning att de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen kommer bli ännu svårare att nå.

Anslagsminskningen kommer även att minska förutsättningarna för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Kraftfulla åtgärder för att nå hållbarhetsmålen rent vatten och sanitet för alla (SDG6), hav och marina resurser (SDG14) och ekosystem och biologisk mångfald (SDG15) är en förutsättning för att nå alla andra hållbarhetsmål och att leva upp till ambitionen av Agenda 2030.

Åtgärdsarbetet för en bättre vatten- och havsmiljö är långsiktigt och kräver ofta insatser under lång tid för att resultera i förbättringar i miljön. Detta förutsätter en långsiktig och trygg finansiering. Med kraftigt neddragna åtgärdsmedel kommer åtgärdsarbetet inte kunna fortsätta i samma takt och omfattning. Dessutom kan pågående åtgärder behöva avbrytas i förtid vilket skulle innebära att gjorda investeringar i förbättrad miljö riskeras att gå förlorade. Anslagets användning framgår mer i detalj i rapporten om användningen av anslaget som Havs- och vattenmyndigheten lämnar till regeringen varje år.

Konsekvenser av ett minskat anslag

De områden som främst skulle påverkas av ett minskat anslag om det antas att 2023 års villkor i Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2023 är oförändrade är,

- Kalkning av sjöar och vattendrag.
- Datainsamling (DCF) och kunskapsunderlag för genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken
- Länsstyrelsernas arbete med områdesskydd, fiskevård och hotade arter.
- Genomförandet av havsmiljödirektivet och regionalt konventionsarbete.
- Nationell plan omprövning av vattenkraften
- Medfinansiering av EU-finansierad verksamhet såsom LIFE-projekt och datainsamling inom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF)

Den största andelen av medlen till länsstyrelserna ges för arbete med kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter, lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) och invasiva främmande arter. I år uppgår det s.k. samlade länsstyrelsebeslutet inklusive LOVA-medel till 460 000 tkr. Havs- och vattenmyndigheten har i år minskat fördelningen av medel till dessa poster då anslaget jämfört med 2022 har minskat med 16 %. Länsstyrelserna tillsammans med kommuner och andra organisationer är viktiga parter i det regionala och lokala åtgärdsarbetet. Det är ofta på regional och lokal nivå kunskap finns om miljö tillstånd och åtgärdsbehov. Anslaget har således stor betydelse för åtgärdsarbetet på regional och lokal nivå men bidrar också till sysselsättningen. Havs- och vattenmyndighetens roll som nationell myndighet är att verka för kopplingen till nationella mål och internationella åtaganden och utifrån dessa bidra med strategisk vägledning och prioriteringar. Det är därför viktigt att anslaget inte fragmenteras genom alltför många villkor som försvårar detta arbete.

Utöver länsstyrelserna är Sveriges Lantbruksuniversitet den största mottagaren av medel. Medlen nyttjas bland annat för arbete med kalkningseffektuppföljning (IKEU), selektiva redskap, Sveriges Nationella datainsamlingsprogram på fiskets område (DCF), rådgivning och uppföljning samt datainsamling inom Havs-, fiskeri och vattenbruksprogrammet (EHFVF). Resultaten utgör underlag för myndighetens bedömning i en rad frågor. En minskning av 1:11-anslaget kommer att direkt få återverkningar på den viktiga forskningsverksamhet som SLU bedriver när det gäller vår akvatiska miljö, samt den kompetens som byggts upp. Deras finansiering behöver därför komma från annat håll.

Havs- och vattenmyndigheten har huvudansvaret för att havsmiljödirektivet genomförs i Sverige och tar fram åtgärdsprogram, föreskrifter, vägledningar och utvärderar miljöstatus (vilket också inkluderar att tillse övervakning för dessa olika delar). Det finns ingen annan svensk myndighet som är ansvarig för detta genomförande. Detta arbete bedömer myndigheten som viktigt att fortsatt kunna prioritera högt. Ett minskat anslag därmed att betydligt försvåra och försena genomförandet av de åtgärder som Havs- och vattenmyndigheten beslutat.

Det är viktigt att poängtera att en del av de *EU-fonder* från vilka myndigheten och andra myndigheter söker bidrag, kräver nationell medfinansiering. När det t.ex. gäller datainsamlingen (datainsamlingsförordningen EU 1999/2008) som vi måste genomföra och där SLU är en utförare, sker den nationella medfinansieringen helt och hållet från anslag 1:11. Det kommer därför bli problematiskt att genomföra EU-reglerat arbete om möjligheterna till medfinansiering minskar.

Förslag till förstärkt finansiering

Arbetet med nationell plan för moderna miljövillkor i vattenkraften

Vattenkraft är vårt mest utbredda påverkanstryck på vattenförekomster i sjöar och vattendrag och är därmed av avgörande betydelse för att uppnå miljömålet Levande sjöar och vattendrag. Genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor i vattenkraften kommer att 32/42 vara en stark drivkraft för öka åtgärdsarbetet och stärka miljötilståndet samtidigt som vattenkraftens viktiga funktion i ett helt förnybart elsystem till 2040 bibehålls. Arbetet kommer att utgå från prövningsgrupper vilket i många fall motsvarar ett avrinningsområde. Kostnaderna för att miljöanpassa vattenkraften har uppskattats av Havs- och vattenmyndigheten, Vattenmyndigheterna, branschen själv och andra. Uppskattningarna varierar men hamnar ofta i intervallet 10-20 miljarder kr, se t.ex. Energimyndighetens och Havs- och vattenmyndighetens skrivelse "Ett förslag till prövning av vattenkraften" (2015). Genom Vattenkraftens miljöfond har Sverige en unik lösning för att finansiera åtgärderna.

Förslag: Kostnaden för att hantera behovet av åtgärder i vattenmiljön som rör miljöanpassningen av vattenkraften har bedömts uppgå till 90 000 tkr per år. Myndigheten föreslår därför att anslaget ökar med 50 000 tkr 2024 utifrån 2023 års villkor och med 90 000 tkr från 2025 och framåt.

Lokala vattenvårdsprojekt - LOVA

Lokala vattenvårdsprojekt, eller LOVA, har fått stort genomslag i åtgärdsarbetet framförallt i jordbrukslandskapet men även i kusten. Bidraget leder till minskad näringsbelastning, men också åtgärder inom andra miljöproblem. Genomförandet kopplas ofta till lokala åtgärdssamordnare och en stödfunktion, vilket ökar effektiviteten och aktivt deltagande. Havs- och vattenmyndigheten anser att LOVA har varit och är en framgångsrik stomme i åtgärdsarbetet mot övergödning men även för andra miljöproblem. Samarbetet med länsstyrelserna är framgångsrikt och administrationen effektiv och flexibel. Under 2022 betalades 275 000 tkr ut till kunskapsunderlag, åtgärdssamordning och fysiska åtgärder, som ger nytta i miljön. I år kommer runt 230 000 tkr att betalas ut.

Förslag: I budgetproposition 2021/22:1 förstärkte regeringen anslaget med 150 000 tkr för 2023 och med 150 000 tkr för 2024. Mycket av detta arbete är långsiktigt och ger effekter på lång sikt, men där gjorda investeringar i förbättrad miljö riskeras att gå förlorade om inte nuvarande nivå kan bibehållas. Myndigheten föreslår därför en förstärkning av anslaget med 150 000 tkr för 2025 och lika mycket för 2026.

Akvatiskt områdesskydd

Havs- och vattenmyndighetens anslag 1:11 har under en lång tid varit starkt underdimensionerat i förhållande till behoven vad gäller akvatiskt områdesskydd. För att nå målen om att områdesskyddet ska vara ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt och för att vi framöver ska kunna utveckla en ändamålsenlig, effektiv, adaptiv förvaltning av de områden som vi skyddar så behövs en långsiktig förstärkning av medel till akvatiskt områdesskydd genom en förstärkning av anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön.

Med Havs- och vattenmyndighetens Ramverk för marint områdesskydd, de två regionala planerna för Bottniska viken och Egentliga Östersjön samt den strategi som finns framtagen för

Västerhavet finns goda förutsättningar att bidra till målen för marint områdesskydd. Arbetet med marint områdesskydd kommer nu gå in i en genomförandefas, där inrättande av nya marina skyddade områden behöver prioriteras. Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet beslutat en nationell strategi för skydd av värdefulla sjö- och vattendragmiljöer. Arbetet med att inrätta skyddade naturområden behöver fortsätta bl.a. för att EU:s biodiversitetsstrategi målsättning om 30% skydd varav 10% strikt skydd till 2030 ska uppnås. Som ett exempel kan nämnas att 30% målet innebär en fördubbling av skyddade områden i marin miljö. Det har också tagits fram ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald inom ramen för FN:s konvention för biologisk mångfald (CBD) som innehåller förslag om kraftigt höjd ambitionsnivå avseende områdesskydd. Därutöver behöver arbetet med att säkerställa bevarandevärdena fortsätta, inte minst i Natura 2000-områdena. Vi behöver också arbeta vidare med adaptiv förvaltning och uppföljning för att bevarandevärdena ska bibehållas

Förslag: För att klara våra åtaganden avseende inrättande, förvaltning och uppföljning av akvatiskt områdesskydd samt åtaganden avseende reglering av fiske och andra aktiviteter som påverkar bevarandevärden i marina skyddade områden behöver myndigheten och länsstyrelserna en långsiktig förstärkning av anslag 1:11 om 70 000 tkr för 2024 och lika mycket för 2025 och 2026.

Konsekvenser av uteblivna medel

Uteblir medlen för att genomföra arbetet för att nå målen om ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt områdesskydd och för att kunna utveckla en ändamålsenlig, effektiv, adaptiv förvaltning och uppföljning av de områden vi skyddar kommer arbetet att kraftigt bromsa in eller avstanna. Detta innebär att Sverige kommer få stora problem, eller helt misslyckas med att infria de krav och utfästelser som görs för akvatiskt områdesskydd i EU:s biodiversitetsstrategi och CBD:s ramverk för biologisk mångfald.

Åtgärder för att motverka invasiva främmande arter

Regeringen har i budgetproposition 2021/22:1 bedömt att det behövs ytterligare insatser för att motverka invasiva främmande arter varför anslaget har ökat med 50 miljoner kronor 2023 och 2024 för detta ändamål. Havs- och vattenmyndigheten ser att en fortsatt satsning på arbetet behövs också för 2025 och 2026.

Invasiva främmande arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Av de omkring 2 000 främmande arter som finns i Sverige idag är en fjärdedel potentiellt invasiva, vilket innebär att de kan etablera och föröka sig här och tränga undan inhemska arter. Arterna kan även ha negativa effekter på människors hälsa och kosta samhället stora belopp genom förödande effekter på produktionen inom exempelvis jordbruk, skogsbruk och vattenbruk. Den ökande globala handeln i kombination med klimatförändringar ökar möjligheten för nya främmande arter att komma in och etablera sig i svensk natur. Att motverka invasiva främmande arter är en viktig del i svensk havsförvaltning och vattenförvaltning. Det är också en del i vårt arbete för att uppnå nationella åtaganden såsom miljömålen, men även Sveriges internationella åtaganden inom miljökonventionerna.

Sverige är förbundet genom EU:s IAS-förordning (nr 1143/2014) att hantera de 88 arter som är upptagna på EU:s förteckning, varav 14 räknas som etablerade i Sverige och 11 förekommer sporadiskt. Arbetet pågår om EU-listning av ytterligare ca 20 arter. Därtill pågår arbete i Sverige

med att ta fram en nationell förteckning som omfattar arter som utgör ett hot mot den biologiska mångfalden, ekosystemtjänster, näringar och människors hälsa i Sverige. Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig myndighet för arter som lever i vatten enligt den svenska förordningen om invasiva främmande arter (2018:1939).

Förslag: Havs- och vattenmyndigheten föreslår att anslaget ökas med 100 000 tkr för 2025 och med 100 000 tkr för 2026. Medlen ska säkerställa att nationell koordinering, bekämpningsåtgärder, utveckling av bekämpningsmetoder, åtgärdsuppföljning, kommunikationsinsatser samt nationell vägledning och tillsynsvägledning kan bedrivas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Invasiva främmande arter betraktas som ett av de främsta hoten mot biologisk mångfald. Det är angeläget att vi agerar kraftfullt för att motverka introduktion och spridning av invasiva främmande arter i Sverige. De resurser som finns tillgängliga idag på såväl ansvariga nationella myndigheter som de regionala myndigheterna räcker inte till för att kunna genomföra de åtgärder som krävs för att förhindra större framtida kostnader. Om vi dröjer med insatser kan det komma att få stora samhällskostnader och dessutom medföra betydande negativa konsekvenser på inhemska arter, människors- och djurs hälsa samt på näringsverksamhet, eftersom arter som har hunnit sprida sig är svårare att motverka.

Restaurering av akvatiska miljöer

Många akvatiska ekosystem är kraftigt påverkade av människan och det sker en betydande förlust av habitat varje år. Restaureringsåtgärder är därför angelägna för att återskapa fungerande nätverk av sammanhängande livsmiljöer för biologisk mångfald, säkra ekosystemfunktioner samt ge ökad motståndskraft mot klimatförändringar. Naturbaserade lösningar är ofta effektiva för att hantera både översvämningar och vattenbrist samt kan fungera som naturliga filter. Kan vatten hållas kvar i landskapet under perioder med torka och förmågan att suga upp vatten under höga flöden öka så minskar kostnaderna för samhället. Naturliga kantzoner lagrar kol och minskar risken för höga temperaturer i vattenmiljön. De minskar även solinstrålningen så övergödningens biologiska effekter minskar. I kusten kan restaurering av exempelvis ålgräsängar minska stranderosionen.

Restaurering i både inlandsvatten och i kusten, är viktigt för att stärka fiskbestånden och återskapa viktiga livsmiljöer för vattenlevande organismer, men kan också utgöra en effektiv klimatåtgärd genom att vattenväxter kan ta upp och binda koldioxid från luften. Restaurering är också avgörande för att uppnå miljönyttan av genomförande av nationella planen för moderna miljövillkor i vattenkraften. Restaurering bidrar på ett positivt sätt till landsbygdsutveckling och stärka lokala samhällen genom att bland annat ge förutsättningar för fritidsfiske, vattenanknutet friluftsliv och turism vilket i sin tur skapar möjligheter för småföretagare. Insatser kan även stärka fiskbestånden och förbättra förutsättningarna för fiskesektorn.

Restaurering är ett långsiktigt arbete och det tar ofta flera år från planering och ansökning av eventuella miljötillstånd till dess att åtgärderna är genomförda. En restaurerad vattenmiljö är normalt självbevarande och kräver inte löpande framtida skötsel om den genomförs på rätt sätt. För att säkerställa att åtgärder ger största möjliga miljönytta och genomförs på ett kostnadseffektivt sätt ger Havs- och vattenmyndigheten vägledning till och effektiviserar

restaureringsinsatser, bland annat genom att utveckla ett ramverk för restaurering, samt strategier för restaurering av limniska och marina miljöer. Vi har också etablerat utbildningar för vattendragsrestaurering, samt utreder möjligheten att starta ett kompetenscenter för restaurering av vattenmiljöer i Sverige.

De åtgärder som görs idag räcker inte för att nå varken miljökvalitetsmålen eller målen inom art- och habitatdirektivet, havsmiljödirektivet och vattendirektivet. För att nå dit krävs långsiktig finansiering, god planering och styrning av åtgärdsarbetet. Styrmedlen bör därför utredas vidare, däribland anpassning av befintliga svenska förordningar som styr åtgärdsarbetet och möjligheten att inrätta en fond för restaureringsåtgärder. Möjligheten att söka medel ur EU-fonder bör också nyttjas i större omfattning. Det är även nödvändigt att dra nytta av andra processer, såsom omprövningen av vattenkraften till moderna miljövillkor, för att på ett kostnadseffektivt sätt kombinera statligt finansierade restaureringsåtgärder med andra åtgärder.

Kommande restaureringslagstiftning, som följer av EU:s biodiversitetsstrategi 2030, kan innebära ökade krav på Sverige att genomföra åtgärder. För att uppnå en höjd ambitionsnivå till följd av nya krav samt för att möjliggöra ett effektivt och riktat åtgärdsarbete krävs stabil finansiering, god planering och styrning av åtgärdsarbetet. Det är inte bara nödvändigt att finansiera betydligt fler fysiska åtgärder i akvatiska miljöer, utan också att bygga upp restaureringsverksamheten långsiktigt och skapa kapacitet för genomförande av fler åtgärder framöver genom att möjliggöra för såväl länsstyrelser som beställare av åtgärder som entreprenörer och andra utförare att skaffa kunskap och erfarenhet. Ett kompetenscentrum för restaurering skulle kunna vara en nyckel i det arbetet och behöver finansieras. Ett samordnat genomförande med andra processer, såsom omprövningen av vattenkraften till moderna miljövillkor, ger möjlighet att prioritera åtgärderna för att ge bästa samlade effekt och kan även rationalisera genomförandet och bidra till regional utveckling om statlig finansiering kan skjutas till. Huvuddelen av åtgärdsmedlen skulle fördelas som bidrag till länsstyrelserna och den övriga delen användas för att finansiera Havs- och myndighetens kapacitetshöjande och förutsättningsskapande arbete.

Förslag: Havs- och vattenmyndighetens sammanställning av de högst prioriterade restaureringsprojekten på länsstyrelserna visar på behov av minst 80 miljoner kr per år för åtgärder, därutöver tillkommer EU-finansierade projekt som skulle kunna utökas betydligt om medfinansieringsmöjligheten ökade på myndigheten. Restaureringsåtgärder omsatte drygt 110 miljoner av åtgärdsanslaget 1:11 under 2022 inklusive medfinansiering av EU-finansierade naturvårdsprojekt, men bör successivt öka för att uppfylla nationella och internationella åtaganden i enlighet med vad myndigheten redovisat bland annat i underlag och förslag till svenska utfästelser i enlighet med EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 (HaV dnr 03139-2022) och i myndighetens analys av EU-kommissionens förslag till rättsakt om restaurering av natur (HaV dnr 02322-2022).

Myndigheten föreslår därför att anslaget förstärks med 50 000 tkr för 2024, 110 000 tkr för 2025 och 200 000 tkr för 2026 för en riktad satsning på restaureringsarbete.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Det mest kostnadseffektiva sättet att upprätthålla värdefulla miljöer är att förhindra negativ påverkan, men när skadan redan är skedd är restaurering nödvändig. Sverige har mycket påverkan från verksamheter som inte är aktiva idag. En särskild satsning på restaurering skulle underlätta Sveriges genomförande av nationella och internationella åtaganden inom såväl

biologisk mångfald som klimatomställningen. Därutöver skulle det bidra till landsbygdsutveckling och småföretagande. Vid utebliven finansiering kommer målen inte kunna nås till 2030.

Åtgärder kan vara kostsamma, men det finns goda möjligheter att få medfinansiering från olika EU-fonder, däribland LIFE för vilken EU-kommissionen avsatt totalt 5,43 miljarder euro under perioden 2021-2027. Under 2022 medfinansierade Havs- och vattenmyndigheten tolv projekt med totalt 43 000 tkr, medan den samlade budgeten uppgick till knappt 175 000 tkr. Effekten av samtliga EU-finansierade projekt genom LIFE beräknas leda till närmare cirka 650 km restaurerade vattendrag och drygt 300 åtgärdade vandringshinder. Ett bemyndigande är en förutsättning för att kunna ingå de fleråriga ekonomiska förpliktelser som följer av medfinansiering av projekt.

Genomförande av åtgärder i åtgärdsprogrammet för havsmiljön (APH) 2022-2027 under havsmiljöförordningen - utöver 2023 års nivå

I det uppdaterade åtgärdsprogrammet för havsmiljön 2022-2027 har nya åtgärder beslutats som behöver genomföras för att uppnå målet med god miljöstatus i havsmiljön. I några fall kan åtgärden genomföras utan extra finansiering inom anslag 1:11 Åtgärder havs- och vattenmiljö under förutsättning att årets anslagsnivå ligger kvar på samma som för årets. Det finns dock flera åtgärder som kräver extra finansiering för sitt genomförande. Utöver finansiering för åtgärder och åtgärdsområden som lyfts inom andra avsnitt, vill Havs- och vattenmyndigheten särskilt lyfta fram några viktiga satsningar under 2024-2026.

De föreslagna satsningarna på genomförandet av åtgärder ska användas så att synergier med motsvarande åtgärder i åtgärdsprogrammet för havsmiljön och åtgärdsprogrammen inom vattenförvaltningen utnyttjas. Arbetet med dessa satsningar skall också se till synergier med EU:s Green Deal, EU:s östersjöstrategi och det vidare internationella arbetet inom IMO, CBD samt UNEP/UNEA och Sveriges bidrag till havsdekaden och Agenda 2030.

Satsning på nationell ekosystembaserad havsförvaltning genom tre pilotområden

Stockholms skärgård; Södra Bottenhavet och 8-fjordar (fjordområden kring Tjörn och Orust på västkusten) är av HaV utpekade pilotområden för ekosystembaserad havsförvaltning med ett tydligt fokus på lokal och regional aktörssamverkan, nya kunskapsunderlag och åtgärder. Detta är som en åtgärd under Åtgärdsprogrammet för havsmiljön 2022-2027. Pilotprojektet i Stockholms skärgård ingår även i ett samverkansprojekt mellan Havs- och vattenmyndigheten, Region Stockholm, Länsstyrelsen Stockholm, Landskapsregeringen Åland, Egentliga Finlands Förbund samt Miljöministeriet i Finland inom ramen för projektet Tre skärgårdar som arbetar mot att förstärka det gränsöverskridande regionala arbetet i Östersjön till området Stockholms, Ålands och Åbolands skärgårdar inom områden som havsplanering, fiskförvaltning och marina skyddsområden.

Hittills har Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med lokala och regionala aktörer med stöd av forskare utvecklat ett dynamiskt och effektivt arbetssätt för ekosystembaserad havsförvaltning som är ständigt anpassningsbar till ett ekosystem i förändring. För att samordna och driva detta arbete vidare samt säkerställa att dessa pilotområden etableras och att samtliga lärdomar tas till vara och sprids till övriga svenska kustområden och i samverkan med Åland och Finland krävs en långsiktig finansiering till nya kunskapsunderlag och synteser, medfinansiering och finansiering av lokala projektledare och lokala processledare samt kommunikation och informationsinsatser.

Satsning på stöd till skrotning och återvinning av tvåtaktsmotorer

Förbränningsmotorer av äldre modell, tvåtaksteknik och med förgasare, har dålig effektivitet. Enbart 70-80 % av bränslet förbränns i motorn, resterande mängd följer med avgaserna ut i vattenmiljön. Dessa motorer körs oftast på bensin, vilket innehåller en rad farliga ämnen, t.ex. kolväten och polycykliska aromatiska kolväten (PAH:er). Beräkningar visar att ca 5000 - 7000 m³ oförbränt bränsle tillförs årligen den svenska marina miljön på detta sätt. Under de senaste åren har Transportstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten verkat för att tvåtaktsmotorer lämnas in, skrotas eller byts mot modernare motorer, genom informationskampanjer och möjlighet till skrotningsbidrag genom LOVA (båtklubbar kan få bidrag för kostnader som uppkommer vid skrotningen). Dessa åtgärder har inte lett till någon nämnvärd effekt och därför krävs kraftigare åtgärder. Transportstyrelsen ska nu tillsammans med HaV i en åtgärd genomföra en aktiv utfasning av dessa motorer. Havs- och vattenmyndigheten och Transportstyrelsen har identifierat att ett effektivt sätt är en skrotningspremie tillsammans med ett datum för förbud av användning av dessa motorer i svenska vatten. Skrotningspremien bör möjliggöra att ägaren av motorn får en viss ekonomisk kompensation för att man skrotar en motor med stor miljöpåverkan, men som ändå har ett visst ekonomiskt värde.

Regeringsuppdragen om BSAP och NEAES: Satsning på havsregionalt åtgärdsarbete i Östersjön och Nordsjön

De beslutade BSAP och NEAES (2021) kommer att styra det gemensamma åtgärdsarbetet i havsregionerna under det kommande årtiondet. Effekten i havsmiljön av dessa beslutade planer avgörs dock helt av genomförandet och genomförandegraden. En god havsmiljö i Östersjön värderas för Sveriges del till 8 miljarder kronor per år, givet vår långa kust mot Östersjön. Sverige förväntas, bland avtalsparterna till Helcom, därmed ta ett betydande ansvar för genomförandet av BSAP. En modell för framgångsrik regional samverkan och åtgärdsarbete mellan länder är också en lämplig export i Sveriges övriga internationella arbete genom bilaterala avtal och liknande. I det regeringsuppdrag som Havs- och vattenmyndigheten leder om samordning av genomförande BSAP och NEAES. har konstaterats att det för många åtgärder krävs tillskott av resurser för genomförande, exempelvis där samordningsinsatser krävs för att åtgärdsansvar delas av flera myndigheter. Den typen av medel bedöms kunna "växla upp" resurser som finns att tillgå inom förvaltningsanslagen. De medel som avsattes 2023 för detta syfte kommer kunna användas, enligt myndigheternas prioriteringar, till att starta upp ett stort antal åtgärder. Dock kommer flertalet av åtgärderna att behöva utvecklas över tid och det bedöms fortsatt finnas stora behov av tillskott under perioden 2024-2026.

Satsning på minskad övergödning i BSAP

Det behövs en satsning på kapacitetsökning för kunskapsunderlag och åtgärdsarbete som är gemensam i Östersjöländer kring övergödning. I vissa östersjöländer brister fortfarande verktyg, kartläggningar, beräkningar och modelleringsverktyg som behövs för att ta fram underlag för rätt åtgärdsarbete. En sådan gemensam kapacitetsökning skulle möjliggöra utveckling av åtgärder vid de största källorna, såsom tekniker för att minska internbelastning av fosfor. Samtidigt behövs en förstärkt källa-till-hav koppling i Helcom Agri genom förbättrat åtgärdsarbete i pilotprojekt.

Nationellt arbete för minskad övergödning till Östersjön och Västerhavet

Ett aktivt nationellt genomförande av flera åtgärder i BSAP och Nordost Atlantens Miljöstrategi är viktigt. OSPAR håller på att ta fram liknande närsaltsbelastningstak som i HELCOM medan Kattgatt, tillsammans med Östersjön, utpekats som fortsatt övergött i de senaste bedömningarna

(2023). Klimatförändring påverkar redan både havets sårbarhet för övergödning men även belastningen. För att kunna återställa havets produktiva förmåga behövs utökade ansträngningar på land men även kreativa lösningar att återställa den marina miljön *in situ*. Anslaget har finansierat arbete som visat att storskalig pumpning kommer inte rädda Östersjön, men andra satsningar, t.ex. blå fånggrödor som en internbelastningsåtgärd i grunda vikar eller syreinjicering från vätgas produktion behöver utredas. Här krävs underlag, metodutveckling och pilot- och demonstrationsprojekt om rätt åtgärd på rätt plats samt att dimensionera åtgärden för vårt klimat under förändring.

Satsning på stärkta marina ekosystem i Östersjön och Nordsjön

Många marina arter (inklusive fisk) och habitat är i stort behov av skydd och/eller minskade belastningar från mänskliga aktiviteter. I både uppdaterade BSAP och nya NEAES beslutade länderna om ett nytt högre arealmål för områdesskydd på 30% i Östersjön respektive Nordostatlanten. Stärkt restaureringsarbete i både Östersjön och Nordsjön och flera åtgärder planeras för att stärka förvaltningen av både skyddade områden, habitat och arter. Detta arbete bör särskilt stödjas då ett sammanhängande nätverk av skyddade områden med fördel kan löpa över landgränser och samtidigt satsningar för att kunna förvalta arter och habitat ekosystembaserad, med näringsväven i fokus. Sverige har startat detta arbete nationellt men det är viktigt att stärka samarbetet multilateralt med Östersjö- och Nordsjöländerna. Det behövs insatser för att uppnå en gemensam kunskapsbyggnad kring nyckelfrågor, som näringsvävens dynamik, ekologisk funktion och koppling till ekosystemtjänster, hur belastningar och aktiviteter påverkar ekologisk funktion och insatser för att kunna definiera behov av åtgärder i känsliga och utsatta kustmiljöer och näringsväven i stort. I detta arbete behöver undersökningar genomföras för att öka kunskapen kring genetisk diversitet av relevanta arter. Dessutom behövs insatser för att uppdatera näringsvävsmodeller som förklarar sambanden mellan energiflöden och påverkan, en regional databas över bentiska habitat byggas upp samt framtagandet av en regional åtgärdsstrategi (som skall baseras på Sveriges nationella strategi) för biologiskt återställning och mot fysisk påverkan; samt nödvändiga underlag för regional fiskförvaltning enligt GFP och åtgärdsarbete inom Helcom (FISH).

Förslag: en sammanlagd satsning för dessa åtgärder om 37 000 tkr per år 2024-2026.

Konsekvenser vid utebliven finansiering

Åtgärdstakten är långsam och finansieringen otillräcklig för att återställa grundläggande ekosystemtjänster i Sveriges havsbassänger. Det finns ett stort genomförandeunderskott av åtgärder inom BSAP och NEAES. För att Sverige skall leva upp till sina åtaganden i Östersjön och Nordostatlanten behövs en tydlig strategisk finansiering. Myndigheterna har betonat att fortsatta eller tillkommande resurser är en förutsättning för många av de genomförande myndigheterna ansett vara prioriterat, och kommer att dimensionera nyttan av strategierna BSAP och NEAES. Uteblivna resurser innebär alltså sänkt ambitionsnivå, vilket också minskar möjligheten att sätta press på åtgärdsarbete i andra länder i regionen. Havs- och vattenmyndigheten ser därför att den äskade finansieringen är av stor betydelse för en ökad åtgärdstakt av Sveriges åtaganden, och en ökad kostnadseffektivitet. En utebliven finansiering kommer avsevärt fördröja Östersjöns och Nordsjöns återhämtning och även leda till ett ytterligare underskott i åtgärdsgenomförande kommande år. En utebliven förstärkning av medel för att genomföra åtgärder i havsmiljön under den kommande treårsperioden innebär också att Sverige halkar efter i genomförandet samt att det nationella genomförandet av ÅPH 2022-2027 inte får

genomslag. Detta i sin tur innebär att Sverige fortsatt kommer att ha ett stort genomförandeunderskott av åtgärder för att nå en god havsmiljö och därmed minskad möjlighet att nå miljömålet Hav i balans. De synergier med andra processer såsom EU:s Green Deal, EU:s Östersjöstrategi och det vidare internationella arbetet inom IMO, CBD samt UNEP/UNEA och Sveriges bidrag till havsdekaden och Agenda 2030 kommer att utebli.

2.1.8 Bemyndigande Anslag 1:11 åtgärder för havs- och vattenmiljö

Tabell 11 Förslag till bemyndigande för anslag 1:11 åtgärder för havs- och vattenmiljön

(Samtliga belopp anges i tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat	2027 -2035 Beräknat
Ingående åtaganden	342 033	353 183	600 000			
+ Nya åtaganden	119 484	377 413	135 000			
- Infriade åtaganden	-108 334	-130 596	-135 000	-135 000	-135 000	-330 000
Utstående åtaganden vid årets slut	353 183	600 000	600 000			
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	545 000	600 000	600 000			

2.2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

2.2.1 Anslag 1:7 Ersättningar för viltskador

Tabell 12 Förslag till verksamhetens finansiering

Anslag 1:7 Ersättning för viltskador	2023 Tilldelat (tkr)	2024 Förslag (tkr)	2025 Förslag (tkr)	2026 Förslag (tkr)
ap.3 Havs- och vattenmyndigheten (enligt Hermes)	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Förstärkning/äskande</i>		-	-	-
Summa		20 000	20 000	20 000

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Myndigheten bedömer att anslaget är väl avvägt utifrån de behov som finns.

Förslag: Myndigheten föreslår ingen utökning av anslaget

3 AVGIFTER

3.1 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Tabell 13

	2022 utfall	2023 prognos	2024 beräkning	2025 beräkning	2026 beräkning
Tjänsteexport					
Intäkter	0	0	500	500	500
Kostnader	0	0	-500	-500	-500
Resultat	0	0	0	0	0

Den beräknade ökningen från 2024 inom tjänsteexporten beror på att myndigheten kan komma att önska om projekt där del av intäkterna kommer att finansieras via avgifter.

3.2 Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras

Tabell 14

	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräkning	2025 Beräkning	2026 Beräkning
<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>					
Sanktionsavgifter					
Intäkter	400	500	500	500	500
Kostnader	0	0	0	0	0
Resultat	400	500	500	500	500
Övrig offentligrättslig verksamhet					
Intäkter	0	25	25	25	25
Kostnader	0	0	0	0	0
Resultat	0	25	25	25	25
Övriga inkomster av statens verksamhet					
Intäkter	36	50	50	50	50
Kostnader	0	0	0	0	0
Resultat	36	50	50	50	50

Sanktionsavgifter utgörs främst av intäkter från avgifter som påförs fiskare enligt systemet med sanktionsavgifter som följer av fiskelagen. Övrig offentligrättslig verksamhet utgörs av avgifter från ärenden avseende dumpning till havs. Övriga inkomster av statens verksamhet utgörs av avgifter vid landning av otillåten fångst.

4 Övrigt

4.1 Investeringar och upplåning hos Riksgäldskontoret

Myndigheten föreslår en låneram för 2024 – 2026 enligt tabellen nedan.

Nyupplåning utfall 2022 består av årets nyinvesteringar samt belåningsgrad till 100 % på tidigare upparbetade kostnader. De senare avser kostnader för de investeringsprojekt inom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) och Havs-, fiskeri och vattenbruksprogrammet (EHFVF) som vi

enligt undantaget i regleringsbrevet kan finansiera med bidrag från fonden. Detta nödvändigt då bidragsinbetalningar från Statens Jordbruksverk kommer i efterhand. Myndigheten föreslår därför att undantag fortsatt ges för kommande år från det ekonomiska regelverket enligt följande: Med undantag från 2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:2010) får Havs- och vattenmyndigheten finansiera anläggningstillgångar, som huvudsakligen används i verksamhet som genomförs inom ramen för EHFVF, med bidrag från fonden.

Tabell 15 Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

	2022	2023	2024	2025	2026
<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	Utfall	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat
IB lån i Riksgäldskontoret	115 000	83 614	92 257	93 458	94 213
Nyupplåning (+)	20 014	63 535	43 891	51 675	55 650
Amorteringar (-)	-51 400	-54 892	-42 690	-50 920	-56 368
UB lån i Riksgäldskontoret	83 614	92 257	93 458	94 213	93 495
Beslutad/föreslagen låneram	115 000	115 000	115 000	115 000	115 000
Ränteutgifter (statslåneränta 2,5%)	760	2 198	2 321	2 346	2 346
Summa amorteringar och ränteutgifter	52 160	57 090	45 011	53 266	58 714
Finansiering av räntor och avskrivningar					
Utgiftsområde 20 anslag 15	15 161	16 422	19 594	27 346	34 470
Övrig finansiering	36 999	40 668	25 417	25 919	24 244
Summa finansiering	52 160	57 090	45 011	53 266	58 714

Tabell 16 Verksamhetsinvesteringar

	2022	2023	2024	2025	2026
<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	Utfall	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Immateriella investeringar					
Datasystem, rättigheter m.m.	13 580	52 965	36 875	42 275	46 000
Materiella investeringar					
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	6 434	10 570	7 016	9 400	9 650
Byggnader, mark och annan fast egendom					
Övriga verksamhetsinvesteringar					
Summa verksamhetsinvesteringar	20 014	63 535	43 891	51 675	55 650
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	20 014	63 535	43 891	51 675	55 650
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)	0	0	0	0	0
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)					
Anslag (uppdelat per post)					
Summa finansiering	20 014	63 535	43 891	51 675	55 650

4.2 Kreditutrymme

Havs- och vattenmyndigheten har enligt regleringsbrev för 2023 en anslagskredit som uppgår till tre procent av anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten. Myndigheten föreslår motsvarande anslagskredit för 2024.

4.3 Räntekontokredit

Havs- och vattenmyndigheten har enligt regleringsbrev för 2023 en räntekontokredit i Riksgäldskontoret på 20 000 tkr. Myndigheten föreslår ingen ändring för budgetåren 2024 – 2026.

Tabell 17 Räntekontokredit i riksgäldskontoret

	2022	2023	2024
<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	Utfall	Beräknat	Beräknat
Maximalt utnyttjad räntekontokredit under året	0	0	0
Minsta behållning på räntekontot under året	19 590	0	0
Behållning på räntekonto i Riksgäldskontoret	40 705	20 000	20 000
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret			
Beslutad/föreslagen räntekontokredit	20 000	20 000	20 000

4.4 Anslagssparande

Utifrån vad som anges i anslagsförordningen utgår Havs- och vattenmyndigheten från att även framöver kunna disponera ett eventuellt anslagssparande motsvarande tre procent av tilldelat anslag 1:15 för Havs- och vattenmyndigheten.

2023-06-15

Komplettering Havs- och vattenmyndighetens budgetunderlag 2024-2026

Förslag till bemyndigande för anslag 1:2 Miljöövervakning

<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat	2027 Beräknat
Ingående åtaganden	70 991	1 119	60 000	-	-	-
+ Nya åtaganden	0	60 000	30 000	-	-	-
- Infriade åtaganden	-69 872	-1 119	-30 000	-12 500	-17 500	-30 000
varav infrianden av utestående åtaganden 2023	-	-	-30 000	-15 000	-10 000	-5 000
Utstående åtaganden vid årets slut	1 119	60 000	60 000	-	-	-
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	80 000	60 000	60 000	-	-	-

Förslag till bemyndigande för anslag 1:4 Sanering och återställande av förorenade områden

<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat	2027 Beräknat
Ingående åtaganden	27 342	17 550	30 000	-	-	-
+ Nya åtaganden	17 430	30 000	15 000	-	-	-
- Infriade åtaganden	-27 222	-17 550	-15 000	-5 000	-10 000	-15 000
varav infrianden av utestående åtaganden 2023	-	-	-15 000	-5 000	-5 000	-5 000
Utstående åtaganden vid årets slut	17 550	30 000	30 000	-	-	-
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	30 000	30 000	30 000	-	-	-

Förslag till bemyndigande för anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön

<i>(Samtliga belopp anges i tkr)</i>	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat	2027 -2035 Beräknat
Ingående åtaganden	342 033	353 183	600 000	-	-	-
+ Nya åtaganden	119 484	377 413	135 000	-	-	-
- Infriade åtaganden	-108 334	-130 596	-135 000	-135 000	-135 000	-330 000
varav infrianden av utestående åtaganden 2023	-	-	-135 000	-135 000	-135 000	-195 000
Utstående åtaganden vid årets slut	353 183	600 000	600 000	-	-	-
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	545 000	600 000	600 000	-	-	-

Beslut om komplettering budgetunderlag har fattats av avdelningschef Eva-Britt Eklöf Petrusson där ekonomichef Henrik Nettelbrandt har varit föredragande.